

MANJINSKI FORUM

Listopad 2010.

Broj 40/Godina VII

Intervju s Draganom Crnogorcem, predsjednikom Zajedničkog vijeća općina o funkcioniranju manjinske samouprave

TREĆI MANDAT MANJINSKE SAMOUPRAVE TREBA DONIJETI NOVU KVALITETU

Zakonodavac je mogao predvidjeti određene teškoće u implementaciji zakona i ustrojavanju manjinske samouprave te je trebao puno jasnije i preciznije odrediti neke nadležnosti, a posebno obaveze lokalnih i regionalnih vlasti prema institucijama manjinske samouprave. Tu je važan i način vođenja politike od najvišeg nivoa pa prema dolje jer ako imate dosljedno djelovanje na višim razinama vlasti onda se i vlast na nižim nivoima ne može tek tako oglašavati o zakonske propise i mora otvoriti prostor ispunjavanju manjinskih prava.

Objektivno gledajući, u nizu malih, nerazvijenih općina vijeća nacionalnih manjina nisu često iz niza razloga mogla ostvariti jedno kvalitetno djelovanje ali sada uz pomoć nacionalnih koordinacija njihovo bi djelovanje trebalo biti lakše, imati će mogućnost da se obrate za pomoć, za savjet, za podršku i to će bez sumnje dati jedan novi poticaj njihovom kvalitetnijem radu.

Unatoč svega, na predstojeće izbore za manjinsku samoupravu možemo ići s određenim optimizmom i možemo očekivati jedan novi kvalitet koji će se onda pozitivno reflektirati i na manjinske zajednice, ali i uopće na sredine u kojima te manjinske zajednice žive.

• Uskoro se navršava osam godina od usvajanja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina čiji je jedan od najznačajnijih novuma bio i uvođenje manjinske samouprave (vijeća i predstavnici). Kako s aspekta srpske kao najveće nacionalne manjine, s najvećim brojem vijeća i predstavnika ocjenjujete njeno funkcioniranje? Koliko je ta važna institucija zaista saživjela, koje je efekte do sada postigla?

Što se tiče proteklih skoro osam godina funkcioniranja manjinske samouprave ne možemo ih gledati i ocjenjivati jednoznačno i linearno. Prvi mandat, prve četiri godine zaista je bio težak period uhodavanja jedne nove institucije i to je bio izazov koji je svima nama stvarao određene teškoće ali i nudio nove mogućnosti.

Bilo je dosta nesnalaženja i lutanja ali mislim da za to ponajmanje treba kriviti

članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. Smatram da je zakonodavac trebao i mogao predvidjeti određene teškoće u implementaciji zakona i ustrojavanju manjinske samouprave i da je trebao puno jasnije i preciznije odrediti neke termine, nadležnosti te posebno obaveze lokalnih i regionalnih vlasti prema institucijama manjinske samouprave.

I sada još uvijek, a o samim

(Nastavak na stranici 2)

U Daruvaru je u organizaciji Federalne unija europskih nacionalnih manjina (FUEN) održan seminar slavenkih nacionalnih manjina na temu "Manjine i mediji"

ZAJEDNIČKA WEB STRANICA ZA BOLJI MEDIJSKI TRETMAN

FUEN okuplja veliki broj europskih manjina udruženih preko svojih predstavnika: krovnih udruga, kulturnih društava, obrazovnih institucija ili političkih stranaka. Punopravni član FUEN-a dogodne će postati i naša češka nacionalna manjina koja je u listopadu bila domaćin slavanskoj sekciji FUEN-a u raspravi o manjinama i medijima. Jedan od zaključaka skupa bio je da se formira i zajednička web stranica slavenkih nacionalnih manjina, a za sljedeći skup saborska zastupnica Zdenka Čuhnil predložila je temu asimilicije i popisa stanovništva.

Federalna unija europskih nacionalnih manjina (FUEN) krovna je organizacija autohtonih manjina Europe, koja postoji već šest desetljeća, a posljednjih godina u suorganizaciji s udruhom Lužičkih Srba Domowina iz njemačkog grada Bautzen (Budyšin) priprema seminare za predstavnike slavenkih nacionalnih manjina. Češka manjina u Hrvatskoj, odnosno Koordinacija vijeća i predstavnika

(Nastavak na stranici 4)

Predstavnici slavenkih manjina iz osam europskih zemalja na seminaru FUEN-a "Manjine i mediji" u Daruvaru

TREĆI MANDAT MANJINSKE SAMOUPRAVE TREBA DONIJETI NOVU KVALITETU

Predsjednik Zajedničkog vijeća općina Dragan Crnogorac

(Nastavak sa stranice 1)

počecima da i ne govorim, mi imamo previše situacija u kojima se predstavnici manjinske samouprave ne uvažavaju od strane predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti, a to je onda velika blokada za njihovo uspješnije djelovanje.

No, iako nemamo previše razloga za zadovoljstvo aktualnim stanjem, ipak možemo konstatirati, po mom čvrstom uvjerenju, da funkcioniranje manjinske samouprave polako napreduje odnosno da se razvija u pozitivnom smjeru.

Upravo s toga velike nade polažemo u ove predstojeće izbore i treći mandat manjinske samouprave jer očekujemo da će doći do jedne nove kvalitete u izboru članova vijeća i predstavnika. Što se tiče naše manjinske zajednice mislim da smo u proteklom periodu uspjeli podići motivaciju ljudi da sudjeluju u radu vijeća i predstavnika te da na sljedećim izborima možemo očekivati kvalitetniji kadrovski potencijal odnosno sudjelovanje bolje obrazovanih i mlađih ljudi.

PRECIZNIJE ODREDITI OBAVEZE LOKALNIH I REGIONALNIH VLASTI

• **Je li naš koncept manjinske samouprave najbolje osmišljen i postavljen? Jesu li, možda, na raspolaganju bila i neka druga rješenja i iskustva koji bi osigurale efikasnije i kvalitetnije sudjelovanje nacionalnih manjina u javnom životu? Što bi po vama bilo bitno i pri-**

oritetno mijenjati, poboljšati ili drugačije organizirati za uspješnije funkcioniranje manjinske samouprave?

Pa mislim da je tu moguće primijeniti jedan opći princip uspješne organizacije a to je potreba da se ima jedan dodatan okvir, uporište, organizacijski nivo, kako hoćete, koji će poticati i pomagati niže organizacijske nivoe. Mislim da je to značajno nedostajalo u dosadašnjem radu i zato izuzetno cijenimo

promjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i uvođenje nacionalnih koordinacija na državnom nivou koje mogu bitno doprinijeti razvoju manjinske samouprave. Nepotcjenjujući ničije napore, ali objektivno gledajući, u nizu malih, nerazvijenih općina vijeća nacionalnih manjina nisu često iz niza razloga mogla ostvariti jedno kvalitetno djelovanje. Međutim, sada uz pomoć nacionalnih koordinacija njihovo bi djelovanje trebalo biti lakše, imat će mogućnost da se obrate za pomoć, za savjet, za podršku i to će bez sumnje dati jedan novi poticaj njihovom kvalitetnijem radu.

• **Dakle, nacionalne koordinacije bi trebale dati novi zamah manjinskoj samoupravi?**

Apsolutno. Koordinacije će biti i ekipirane i educirane i sposobne da sagledaju stanje stvari i probleme, da preko državnih institucija, ministarstva i nadležnih službi upozoravaju na pojedine probleme, ukazuju u kojim se jedinicama lokalne i regionalne samouprave ne sprovode mjere zaštite i ostvarivanja zagarantiranih prava nacionalnih manjina te urgiraju za rješavanje tih problema. To bi u budućnosti trebalo posebno potaknuti i kvalitetniju suradnju tijela lokalne i regionalne vlasti s predstavnicima manjinske samouprave odnosno vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina, a to jeste "usko grlo" uspješnijeg funkcioniranja manjinske samouprave.

• **Koliko su tijela regionalne i lokalne vlasti prihvatila koncept manjinske samouprave?**

Situacija na regionalnom nivou je bolja nego u samim lokalnim jedinicama, posebno manjim općinama. Tu imamo još uvijek i osjetljive posljedice nedavnih ratnih događanja i tu, htjelo se to ili ne, postoji jedan animozitet prema djelovanju nekih, u ovom slučaju srpskih, manjinskih tijela. To je jedna realnost koju treba mijenjati, ali tako je kako je.

KOORDINACIJE ĆE BITI VELIKA POMOĆ MANJINSKOJ

SAMOUPRAVI

• **Kako unaprijediti tu suradnju? Kako mijenjati te odnose?**

Mislim da je tu dosta važna jedna opća pozitivna promjena sociokulturne klime, stvaranje jednog pozitivnog javnog mnijenja čemu mogu puno doprinijeti mediji. Dalje, tu je važan način vođenja politike od najvišeg nivoa pa prema dolje jer ako imate dosljedno djelovanje na višim razinama vlasti onda se i vlast na nižim nivoima ne može tek tako oglušavati o zakonske propise i mora otvoriti prostor ispunjavanju manjinskih prava. U tom kontekstu svakako treba apostrofirati i Ministarstvo uprave čije ingerencije nisu male i koje na raspolaganju ima različite mehanizme da preko lokalnih nivoa vlasti potakne i osigura ostvarivanje važnih manjinskih prava.

• **Dugo se vremena govori o potrebi reforme lokalne samouprave, ali se pritom uopće ne spominje kako se ta reforma može odraziti i na neka važna pitanja nacionalnih manjina. Na koji način sadašnji sustav lokalne samouprave korespondira sa sustavom manjinske samouprave? Od kojih bi ključnih pretpostavki u tom pogledu trebalo krenuti?**

Kada se govori o reformi lokalne i regionalne samouprave u prvom planu se ističe racionalizacija, potreba okrupnjavanja sustava s važnim ciljem reduciranja broja prekomjerno zaposlene administracije. Ako ćemo i uvažiti takve pristupe moramo voditi računa o tome da oni ne izazovu poremećaje u etničkoj strukturi stanovništava i tako ne dovedu u pitanje neka značajna prava koja su nacionalnim manjinama ustavno i zakonski zagarantirana upravo na osnovu njihovog brojčanog sudjelovanja u stanovništvu pojedinih lokalnih ili regionalnih jedinica. To je vrlo osjetljivo pitanje, a nestručno igranje s njim je u pravilu vrlo opasno. Društvom riječima, reforme su sigurno potrebne i nužne, ali one ni u kom slučaju ne smiju dovesti u pitanje i određena prava koja

su na osnovu dosadašnjeg teritorijalnog ustroja imale pojedine nacionalne manjine, a među njima naravno i srpska. Teritorijalni preustroj može donijeti određena poboljšanja pa i kumulirati novi razvojni potencijal, ali ističem, tome, kada su u pitanju nacionalne manjine, treba pristupiti vrlo pažljivo, stručno, s punim uvažavanjem određenih potreba i stanja na terenu.

VAŽNOST JAVNE KAMPANJE ZA PREDSTOJEĆE IZBORE

• **Sljedeće godine trebali bi se održati treći po redu izbori za manjinsku samoupravu. Što se do sada pokazalo najvećim nedostacima na tom planu i što bi se eventualno za te izbore moglo promijeniti kako bi se bolje i uspješnije organizirali? - U kojoj je mjeri sam način izbora manjinske samouprave adekvatan? Koje su njegove manjkavosti?**

Prijašnji izborni ciklusi za manjinsku samoupravu jasno su pokazali niz nedostataka koje bi trebalo svakako ispraviti. Mogli bismo početi od toga da država nije jasno odredila stalni termin kada bi se ti izbori trebali održavati, pa preko problema sa biračkim popisima do osiguravanja sredstava za predizbornu kampanju i što je možda po meni i najvažnije osiguranja odgovarajuće medijske podrške i medijskog praćenja tih izbora. Bilo bi nužno da u prvom redu javni mediji (HRT), ali i komercijalni, prate manjinske izbore i izvještavaju i pripadnike manjina o njihovim pravima i obavezama, pravilima i proceduri izbora, ali i ukupno hrvatsko građanstvo o značaju i funkciji ovih izbora. To je do sada izostajalo ili je bilo nedovoljno prisutno u hrvatskom medijskom prostoru. Kao član Programskog vijeća HRT ja sam hvalio i podržavao činjenicu da ste se na teletextu Hrvatske televizije nekoliko mjeseci mogli informirati o izborima u BiH, odnosno što vam sve treba kako bi izašli na izbore u BiH. To je bila odlična i vrijedna ideja da se preko javnog medija građane s dvojnim državljanstvom, posebno one koji trenutno žive u Hrvatskoj, upozna s njihovim izbornim pravima. Ali još bismo više onda morali i naše građane, u ovom slučaju pripadnike nacionalnih manjina, obavještavati o njihovim izborima odnosno o ukupnoj proceduri izbora za manjinsku samoupravu, a ukupno građanstvo o značaju tih izbora za demokratski razvoj i stabilnost Hrvatske. No, osim te kampanje u javnim medijima, što bi trebala biti njihova obaveza, država bi trebala iznaći sredstava da se ta kampanja, možda, preko Savjeta za nacionalne manjine ili na neki sličan način realizira i u drugim, privatnim, komercijalnim medijima. Dakle da to bude vrlo široko i sveobuhvatno prisutno u hrvatskoj javnosti.

Također, kao važan aspekt uspješnije organizacije manjinskih izbora istako bih i potrebu, da tako kažemo, transparentnijeg kandidiranja. Naime, ako i kada na biračkom mjestu riješite problem jeste li glasač iz redova nacionalnih manjina oko čega se znaju događati problemi i što bi trebalo posebno raspraviti i rješavati, vi dobijete listić s imenima, a da ne znate ni tko su ti ljudi, ni tko ih je kandidirao i koga predstavljaju. To zbunjuje birače i zato smramo da bi, slično kao i kod drugih izbora, i za manjinske izbore barem trebalo navesti tko su predlagači pojedinih kandidata jer je lepeza potencijalnih predlagača zaista široka i formalno gledajući, skoro svatko može predlagati (za osnivanje udruge dovoljno je nekoliko osoba), a to može dovesti u pitanje sam kredibilitet izborne procedure.

No, unatoč svemu mislim da na predstojeće izbore za manjinsku samoupravu možemo ići s određenim optimizmom, da možemo očekivati jedan novi kvalitet koji će se onda pozitivno reflektirati i na manjinske zajednice, ali i uopće na sredine u kojima te manjinske zajednice žive.

• **Koliko je za jedan ovakav koncept sudjelovanja manjina u javnom životu važan dosegnuti nivo i potencijal civilnog društva i kakva je situacija na tom planu?**

Za funkcioniranje manjinske samouprave suradnja s organizacijama civilnog društva od velikog je značaja. Trebalo bi tu suradnju jačati i manjinska vijeća bi mogla i trebala češće svoje inicijative iznositi uz potporu pojedinih organizacija civilnog društva ili zajedno s njima. Međutim, ta civilna scena nije prisutna ili je i sama nerazvijena u mnogim malim općinama u kojima djeluju vijeća. Zato je i ovo jedan dodatni argument da se razmišlja o tome da vijeća možda treba organizirati tako da djeluju za neko šira i veća područja upravo kako bi, između osta-

Koordinacije će biti i ekipirane i educirane i sposobne da sagledaju stanje stvari i probleme, da preko državnih institucija, ministarstva i nadležnih službi upozoravaju na pojedine probleme, ukazuju u kojim se jedinicama lokalne i regionalne samouprave ne sprovode mjere zaštite i ostvarivanja zagarantiranih prava nacionalnih manjina te urgiraju za rješavanje tih problema. To bi u budućnosti trebalo posebno potaknuti i kvalitetniju suradnju tijela lokalne i regionalne vlasti s predstavnicima manjinske samouprave odnosno vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina, a to jeste "usko grlo" uspješnijeg funkcioniranja manjinske samouprave.

loga, mogli razvijati i kvalitetniju suradnju s udrugama civilnog društva.

NAJVEĆU KORIST OD EU ZA MANJINE ĆE BITI JAČANJE PRAVNE DRŽAVE

• **Je su li nedavne promjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina mogle biti bolje iskorištene za jačanje organizacija i funkcija manjinske samouprave? Kakav je uloga Zajedničkog vijeća općina u razvoju manjinske samouprave?**

Kada govorimo o segmentu manjinske samouprave želim istaći da je Zajedničko vijeće općina predložilo promjenu Ustavnog zakon o pravima nacionalnih manjina upravo s ciljem boljeg definiranja uloge i pozicije svih manjinskih samouprava u RH, bez obzira da li se radi o bazičnim vijećima nacionalnih manjina ili pak o nekim posebnim institucijama koje djeluju već godinama i prije usvajanja samog Ustavnog zakona. U nekim budućim promjenama Ustavnog zakona tome se mora posvetiti posebna pažnja kako bi se sistem manjinske samouprave dalje razvijao. Zajedničko vijeće općina nastalo je na osnovu jednog međunarodnog ugovora i jedne međunarodne obaveze RH ali i jednog obećanja koje je RH dala i međunarodnoj zajednici ali i Srbima u Hrvatskoj. Ne želimo se izjednačavati s Talijanskom unijom ali je jasno da se radi o jedinstvenim manjinskim institucijama i da takve institucije kao i neke npr. češke ili mađarske i druge manjinske institucije treba razvijati i jačati a ne ih se plašiti.

• **Da li će skori ulazak Hrvatske u EU možda donijeti neke promjene (nove zahtjeve, standarde) kada je u pitanju sudjelovanje manjina u javnom životu?**

Velika su očekivanja od ulaska Hrvatske u EU i mnogi očekuju da će doći do značajnih poboljšanja na različitim područjima, a posebno bih spomenuo djelovanje pravne države kao postulata koji treba podignuti ukupni nivo kvalitete življenja svih građana, a na neki način manjina posebno.

Kada su manjine u pitanju onda su to možda i najveća očekivanja kada je riječ o ulasku u EU. Dakle, ne očekujemo nikakve spektakularne promjene što se tiče položaja nacionalnih manjina kada Hrvatska uđe u EU, ali očekujemo kvalitetno ispunjavanje zahtjeva EU kada se radi o poglavlju 23. pregovora, a to znači puno bolje funkcioniranje pravne države kada su u pitanju ljudska i manjinska prava. Za to su manjine posebno zainteresirane i na to su posebno osjetljive jer to i jeste garancija njihove pune ravnopravnosti, ali to je ujedno i dobitak za sve građane RH.

ZAJEDNIČKA WEB STRANICA ZA BOLJI MEDIJSKI TRETMAN

(Nastavak sa stranice 1)

češke manjine prethodne je tri godine seminarima prisustvovala kao promatrač, a ove je godine - još uvijek u svojstvu kandidata za članstvo u FUEN-u, bila domaćin seminara. Bio je to četrnaesti seminar, a predstavnici manjina iz osam europskih zemalja okupili su se u Daruvaru, središtu češke manjine u Hrvatskoj, te od 14. do 17. listopada razmjenjivali iskustva o manjinskim medijima i tretmanu manjina u medijima većinskih naroda.

Predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika češke manjine Josef Herout za goste

ISKUSTVO

GRADIŠČANSKIH HRVATA

Gradišćanski Hrvati spadaju među brojnije i bolje organizirane europske manjine. Ima ih oko 45 tisuća, a žive na području Mađarske, Slovenije i Austrije. Već više od sto godina izdaju novine na hrvatskom jeziku u nakladi od dvije i pol do tri i pol tisuće primjeraka. To je tjednik "Hrvatske novine", a pored njega izlazi tjedno i "Crikveni vjesnik Gradišća", a dvomjesečno izlaze "Put", list Gradišćanskih Hrvata u Beču i Glasilo HKD-a u Gradišću. Studenti Hrvatskog akademskog kluba izdaju kritički časopis "Novi glas", a izlazi još nekoliko listova na dva ili tri jezika.

Hrvati u Austriji imaju svakodnevno emisiju na radiju u trajanju od 42 minute, kao i mjesečni magazin u trajanju od 26 minuta. Na televiziji se emitira polusatni program "Dobar dan, Hrvati", a jednom u dva mjeseca ide mozaička višejezična emisija "Servus, szia, zdravo, deltuha". Kada je riječ o praćenju manjinskih zbivanja u medijima većinskog naroda, Hrvati u Gradišću dijele istu sudbinu kao i manjine u drugim zemljama. "Mediji pišu o problemima, zanimaju ih prije svega skandali," kaže predstavnica gradišćanskog hrvatskog kulturnog društva Zlata Gieler, ujedno potpredsjednica FUEN-a. "Sada austrijski mediji pišu u Koruškim Slovencima zbog dvojezičnih natpisa. Piše se i o događajima zanimljivima za sve čitatelje, tako da puno prostora dobiva Hrvatski kup u nogometu, koji se organizira već više od dva desetljeća. Mediji pokazuju interes i za poznate osobe, poput televizijske zvijezde Barbare Karlič, a dobro prolaze i ministri u vladi hrvatskog porijekla Bertaković i Darabos. Prije nekog vremena imali smo inauguraciju biskupa Egidija Živkovića, koji ima hrvatsko porijeklo, i tijekom inauguracijske ceremonije govorio je i hrvatski. Budući da je cijeli događaj prenosila televizija, možemo reći da smo na neki način imali trosatnu manjinsku emisiju", istakla je Zlata Gieler

je pripremio bogat program, pa su oni osim sudjelovanja na seminaru imali prigodu razgledati stalnu izložbu dokumenata i fotografija o doseljavanju Čeha na područje Hrvatske, a upoznali su se s uvjetima u kojima živi i radi češka manjina - posjetili su češki dječji vrtić i osnovnu školu u Daruvaru i Končanici, Savez Čeha u RH, te novinsko izdavačku ustanovu Jednota. Mogli su se uvjeriti kako bogatu kulturnu i prosvjetnu aktivnost imaju hrvatski Česi, kako funkcionira dvojezičnost u gradu Daruvaru i kako radi gradonačelnik Dalibor Rohlik, koji je po nacionalnosti Čeh, pa tako manjina u ovom gradu ima u izvršnoj vlasti i više nego što joj jamči zakon.

Tijekom boravka u Hrvatskoj gosti su posjetili i Ivanovo Selo kod Grubišnog Polja, najstarije češko naselje u Hrvatskoj, kao i općinu Končanicu, u kojoj češka manjina čini većinu stanovništva, što je jedinstven primjer u Hrvatskoj. Razgledali su Pakrac i Lipik, te u Prekopakri prisustvovali smotri pjevačkih zborova i skupina češke manjine. U Češkom domu u Daruvaru priređen je za njih kulturno umjetnički program u kojem su sudjelovali učenici češke škole "Jana Amosa Komenskoga", plesači i svirači folklornog ansambla "Holubička" daruvarske češke Besede, kao i njen pjevački zbor.

Na seminar o manjinama i medijima doputovali su predstavnici Rusa iz Estonije, Ukrajinaca iz Poljske, Čeha iz Slovačke, Hrvata iz Srbije i Austrije, Slovenaca iz Italije i Lužičkih Srba iz Njemačke, dok su iz Hrvatske osim Čeha došli i Slovaci, Makedonci i Srbi. Bila je to prigoda usporediti uvjete u kojima se ostvaruju manjinska prava na informiranje na materinjem jeziku u raznim zemljama. Situacija je različita, a zajedničko je svima da tiskane medije financijski pomažu države, dok su elektronički mediji uglavnom stvar tržišta. Kada je riječ o informiranju o radu manjina u medijima većinskih naroda, i tu postoji "zajednički nazivnik" - prostor dobivaju uglavnom manjine koje imaju probleme, ili su zbog nečega naročito zanimljive. Najtraženiji su spektakli i skandali.

Potvrdili su to u svojim izlaganjima o stanju u njihovim sredinama i Ivan Budnčević iz Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Roman Czerski iz Saveza Ukrajinaca u Poljskoj, Pavel Doležal, predstavnik Čeha iz Slovačke, kao i Ludmila Matrosova Zobina, predsjednica ruskih udruga iz Estonije. No, postoje također i sjajni primjeri dobrog tretmana manjina u medijima. Kako je rekao Bojan Brezigar, slovenski novinar iz Italije, Slovenci u Italiji imaju dnevno dvanaest sati radijskog programa na slovenskom jeziku, pola sata televizijskog, plus petominutnu emisiju za djecu i film s titlovima na slovenskom jeziku. Istovremeno, već šezdeset godina izdaju dnevne novine na slovenskom, za koje iz državnog proračuna dobivaju novčanu potporu od tri milijuna eura.

Prilično dobru situaciju imaju također Lužički Srbi, koji žive u Njemačkoj. Imaju

dvojezičnost, obrazovne ustanove i snažno razvijene medije. Ipak za sebe kažu da spadaju u "zlatnu sredinu", da ima i boljih i slabijih od njih, te predlažu da slavenske manjine više razviju međusobnu suradnju i da koriste mogućnosti koje daju novi mediji, prije svega internet.

To su primijetili i predstavnici drugih manjina, pa je jedan od zaključaka skupa da bi slavenske manjine okupljene u FUEN-u trebale kreirati zajedničku web stranicu. Te

DOMOWINA BEZ DOMOVINE

Na prostoru europskog kontinenta u 45 zemalja živi oko tri stotine nacionalnih manjina - radi se o otprilike sto milijuna ljudi, što znači da je svaki sedmi stanovnik, Europe pripadnik neke od autohtonih nacionalnih manjina. U Europi je u upotrebi devedeset jezika, od čega je 37 jezika priznatih nacionalnih manjina.

Velika većina manjina udružena je preko svojih predstavnika - bilo krovnih udruga, kulturnih društava, obrazovnih institucija ili političkih stranaka - u Federalnu uniju nacionalnih manjina FUEN. Konkretno - 84 manjinske institucije iz trideset i dviju zemalja učlanjeno je u FUEN, koji je osnovan još 1949. godine u Versaillesu. U FUEN-u djeluje više sekcija, kao što je sekcija slavenskih manjina, sekcija njemačkih manjina, ili sekcija manjina bez matične zemlje. Među manjine koje nemaju svoju "staru domovinu" su Lužički Srbi, koji žive u njemačkim pokrajinama Saksonija i Brandenburg, koje graniče s Poljskom i Češkom. Tu su se doselili prije četrnaest stoljeća iz sjeveroistočnog dijela Karpata. Ima ih oko 60 tisuća, a zapravo se radi o dvjema skupinama s različitim jezicima - donjoluzičkim i gornjoluzičkim. Njihova krovna udruga zove se Domowina (domovina) i djeluje još od 1912. godine. Upravo Domowina pokretač je seminara za slavenske manjine, koji se održava već trinaest godina, svake godine na neku drugu temu i u nekoj drugoj zemlji.

"Mi Lužički Srbi imamo svoje tiskane medije, koji pokrivaju sve interesne skupine i za koje dobivamo državnu potporu," rekao nam je direktor Domowine Bjarnat Cyž i dodao: "Na polju elektroničkih medija također možemo biti zadovoljni. Svakodnevno imamo četverosatni program na radiju, dok na televiziji imamo polusatni mozaički program zajedno s drugim manjinama, i on se nekoliko puta reprizira. Ipak se nadam da ćemo ubuduće dobiti još veći televizijski prostor."

Te emisije emitira javna televizija, koja ima zakonsku obvezu osigurati informiranje pripadnika nacionalnih manjina, no program pripremaju predstavnici manjina potpuno samostalno. Srbi imaju također i predstavnike u kontrolnim organima javnih medija, tako da mogu utjecati i na politiku i na sadržaj javnih servisa. "Stoga možemo biti u potpunosti zadovoljni i mogu reći da smo u daleko boljoj situaciji od naših domaćina ovdje u Daruvaru, od hrvatskih Čeha," rekao je Cyž.

ČESI U HRVATSKOJ - STANJE REDOVNO

Što se tiče češke nacionalne manjina u Hrvatskoj i pitanja medija mogli bi, parafrazirajući naslov poznatog filma, slobodno reći da je - stanje redovno.

Što se tiče manjinskih elektroničkih medija, Česi su u odnosu na druge manjine zakinuti, jer zakonsku obvezu informiranja na jezicima manjina Hrvatska radio televizija ostvaruje u programima Hrvatskog radija svojih regionalnih centara u koje ne spada Daruvar, a gdje inače živi najviše Čeha. Hrvatski Česi već više od četiri desetljeća (od 1968. godine) imaju svakodnevno polusatnu emisiju na češkom jeziku na Radio Daruvaru i htjeli bi da to tako i ostane, budući da 70 posto svih hrvatskih Čeha živi na području koje svojim signalom pokriva ta lokalna postaja. No, problem je njena financiranja, jer Hrvatska radio televizija ne želi financirati program izvan svoga sustava, a lokalna sredina za to nema snage. Emisija se tako već godinama emitira pod stalnom prijetnjom ukidanja. Da manjinski magazin Prizma i novopokrenuta emisija Manjinski mozaik ne zadovoljavaju potrebe manjina za televizijskim informiranjem dobro je poznato, a ponovljeno je to i na daruvarskom seminaru FUEN-a.

Što se tiče tiskanih medija, Česi se mogu pohvaliti da su među prvim u Hrvatskoj počeli izdavati novine, još 1911. godine, a od 1922. redovito su izdavali tjednik. "Dětský koutek" (Dječji kutić) najstarije su dječje novine u Hrvatskoj, a izlaze od 1928. godine. "Novinsko-izdavačka ustanova Jednota, koja se financira putem Savjeta za nacionalne manjine, od 1946. neprekidno izdaje istoimeni tjednik, koji dvaput godišnje objavljuje literarni podlistak, a tu su još godišnjak "Češki pučki kalendar" i zbornik Pregled kulturnih, povijesnih, literarnih i školskih pitanja", rekla je direktorica i glavna i odgovorna urednica Jednote Libuša Stranjik. Osim toga, Jednota izdaje literarne i publicističke knjige, kao i školske udžbenike.

hničku i organizacijsku stranu toga projekta preuzela je Domowina, udruga Lužičkih Srba. Upravo Lužički Srbi bit će domaćini slijedećeg kongresa FUEN-a, za koji je voditeljica daruvarskog seminara, saborska zastupnica češke i slovačke manjine Zdenka Čuhnil predložila temu asimilacije i popisa stanovništva. Na slijedećem seminaru, što će se održati ujesen slijedeće godine u njemačkom Bautzenu, češka će manjina u Hrvatskoj, odnosno Koordinacija čeških manjinskih vijeća i predstavnika, biti i punopravni član FUEN-a. Prijem u članstvo najavljuje se za kongres FUEN-a, koji će se održati početkom lipnja u Burgenlandu u Austriji, a domaćin će biti gradišćanski Hrvati.

Tekst i fotografija **Mato Pejić**

Saborski zastupnik Šemso Tanković o pitanjima statusa bošnjačke nacionalne manjine

RASPOLUČENA MANJINA

Popis birača je tragična slika stvarnosti bošnjačke manjine u Republici Hrvatskoj. Postotak Bošnjaka u popisu birača kreće se oko 7%. Što je s 93% pripadnika bošnjačkog naroda koji se ne vode u Popisu birača svojim povijesnim imenom - Bošnjak?

Saborski zastupnik Šemso Tanković

• Optužite Ministarstvo uprave da sustavno umanjuje broj pripadnika bošnjačke nacionalne manjine. Koji su vam za to argumenti?

Argumenti su veoma jasni. Bošnjaka je u Popisu stanovništva 1991. godine bilo 45000. U Popisu stanovništva 2001. godine popisivači su nas desetkovali stvarajući dvije kategorije pripadnika mog naroda i to Muslimane (20 tisuća) i Bošnjake (21 tisuća). U mnogim sredinama se osobito pazilo da broj Bošnjaka ne pređe kvote koje garantiraju neka prava koja su definirana brojnošću pripadnika neke manjine u županiji, gradu ili općini. Popis birača je tragična slika stvarnosti bošnjačke manjine u Republici Hrvatskoj. Postotak Bošnjaka u popisu birača kreće se oko 7%. Što je s 93% pripadnika bošnjačkog naroda koji se ne vode u Popisu birača svojim povijesnim imenom - Bošnjaka? Način na koji pristupa Ministarstvo uprave tom problemu jest ispod razine dostojanstva.

• Eksperti tvrde da bi eliminiranje Muslimana kao manjinskog nacionalnog opredjeljenja narušavalo ustavna prava te da to nije moguće provesti. Kako na to gledate?

De facto taj sramotni čin već duže vrijeme egzistira u Hrvatskoj. Pogledajte što je s izvješćem Popisa stanovništva iz 2001. godine. Bošnjačka populacija koju iskazuju imenom Musliman vodi se u rubrici "ostali" narodi. Naglašavam da je takvih u spomenutom popisu bilo oko 21 tisuće. To je impresivna brojka koja nikoga posebno ne zanima niti intrigira. Stoga mi nastojimo ići na izbore kako bismo političkom borbom dobili prava koja imaju Talijani, Srbi i druge manjine.

• Postroje li neki prihvatljiviji i učinkoviti pristup kako zaštititi interese bošnjačke nacionalne manjine, a da se ne dovode u pitanja prava na izjašnjavanje Muslimana?

Najprije odgovor metodološke naravi. Etničko ime Musliman (u bivšoj državnoj zajednici) kao povijesni supstitut za pripadnike bošnjačkog naroda bio je i ostao samo trajni oblik velikosrpskog ili velikohrvatskog hegemonizma prema Bosni i Hercegovini i bošnjačkom narodu. Uporaba imena Musliman je sama po sebi sporna jer, religijsku odrednicu koristi za etničko opredjeljenje. Sedamdesetih godina prošloga stoljeća, zbog ustrajne borbe bošnjačkog naroda i nemirenja logici "opredjeljivanja", proizveli su uporabu imena Musliman kao zamjenu za etničko ime Bošnjak. Nije nam se tada dozvolilo da u Bosni i Hercegovini Bošnjaci budu Bošnjaci. To smo učinili tek 1993. godine kada smo u opkoljenom Sarajevu konačno vratili svoje povijesno ime. Sretni smo što smo u Popisu stanovništva u Hrvatskoj 2001. godine po prvi mogli svoje nacionalno ime jasno i glasno očitovati. Manje smo sretni što su tadašnji popisivači dobili instrukcije da se broj Bošnjaka u Hrvatskoj reducira. I to su dosljedno proveli.

• Kako će te se u tom pogledu organizirati za predstojeće izbore za manjinsku samoupravu te za nadolazeće parlamentarne izbore?

Bošnjaci su veoma zainteresirani za manjinske izbore koji će se održati naredne godine. Vjerujem da su gotovo sve naše udruge shvatile da bez zajedništva neće biti pozitivnih pomaka za status Bošnjaka u Hrvatskoj. SDA Hrvatske je puno toga pozitivnog učinila no došlo je vrijeme da zajedno s drugima pokušamo učiniti još više toga. U protivnom slijedi nam dalje vegetiranje što očit nikome ne koristi. Primjer grada Siska i Sisačko-moslavačke županije gdje postignut dogovor svih asocijacija jest najbolji primjer što donosi zajedništvo bošnjačkog naroda. To se mora prenijeti na cijelu zemlju.

• Što se može učiniti u pripremi predstojećeg popisa stanovništva?

Popis stanovništva 2011. godine za sve manjine, a poglavito bošnjačku, biti će svojevrсни referendum kako dalje. Mi smo narod koji se veoma lako intgerira u sve pore društva. U školovanju, radu, sportu uvijek smo prednjačili ispred drugih manjina. U Domovinskom ratu smo prepoznati kao manjina koja je dala najjači doprinos obrani Hrvatske. Stoga se dodatno pripremamo za predstojeći popis. Vjerujem da će dosta pripadnika našega naroda, poglavito u mjestima gdje živimo u većem broju, biti uključeni u Popis stanovništva. Također vjerujemo da će loš imidž Popisa stanovništva 2001. godine biti u konačnici izbrisan.

TREBA SE U STARTU SUPROSTAVITI “FRANCUSKOM SINDROMU” U HRVATSKOJ

• Kako ste doživjeli nedavna nemila zbivanja oko izgon Roma u Francuskoj i kako ste na to reagirali? Kako ocjenjujete ponašanje EU? Da li su moguće negativne implikacije takvih zbivanja na položaj Roma u Hrvatskoj?

Mogu reći da smo svi mi Romi strašno ogorčeni i pogođeni izgonom bugarskih i rumunjskih Roma iz Francuske. Ako se nekritički pređe preko tog problema i ne digne glas to se sutra može dogoditi bilo gdje u EU, bilo kojim Romima pa i Romima u Hrvatskoj. Kao saborski zastupnik romske nacionalne manjine inicirao sam sastanak predstavnika romskih udruga u rujnu na kojem je donesen zaključak da se uputi prosvjedna pisma u Bruxelles i Strassbourg te francuskom predsjedniku Sarkozyu kao i veleposlaniku Francuske u RH.

U pismu koje smo uputili Povjereniku Vijeća Europe za ljudska prava Thomasu Hammarbergu posebno smo upozorili da je preblago reagirano ne nedopustiv odnos Francuske prema Romima. Tim smo više bili na to ponukani jer je g. Thomas Hammarberg boravio u Hrvatskoj te iznio određene kritičke primjedbe na račun položaja Roma u Hrvatskoj, za što mislim da nije u pravu, a istovremeno se olako prelazi preko mnogih pojava diskriminacije Roma u nekim zemljama EU i o tome se nedovoljno govori i nedovoljno se upozorava vlasti u tim zemljama o nedopustivosti takvog odnosa.

Članice EU pa i Francuska, naravno, kada su primane nove članice, konkretno Bugarska i Rumunjska, dobro su znali stanje s romskom populacijom u tim zemljama te što u vezi toga mogu očekivati. I Rumunjska i Bugarska vrlo su siromašne zemlje s velikom romskom populacijom i velikim problemima u pogledu romske populacije. Mi u Hrvatskoj želimo da do

Rome se često kritizira da ne poštuju zakon, da rade ili žive ilegalno. I naravno, svi to dobro znamo, ima takvih pojava. Međutim, vrlo se često u pokušaju, da se ti problemi rješavaju prema Romima nastupa mimo zakona i protiv zakona i dovede se u pitanje ne samo neke njihove specifične potrebe već i opća ljudska prava i sama demokratska procedura. To je po mom dubokom uvjerenju bio slučaj u Zemuniku.

Odgovorno tvrdim da lokalne vlasti u Zemuniku nisu pokazale ni najmanje volje da pomognu Romima ili da na legalni način potaknu rješavanje njihova statusa već su iskazali otvorenu netrpeljivost i netoleranciju prema Romima. Drugim riječima poručile su: mi ne želimo Rome u svojoj sredini. Zato otvoreno i na vrijeme treba upozoriti na opasnost “francuskog sindroma” kada su u pitanju i naši Romi i tome se u startu treba suprostaviti.

Nazif Memedi s predstavnicima bugarske nacionalne manjine čiji je također zastupnik

momenta priključenja EU riješimo što više naših romskih problema i sigurno je da ćemo u tom pogledu biti puno spremniji i od Rumunjske i od Bugarske, pa rekao bih i od Slovenije. Kao saborski zastupnik zalažem se da u potpunosti osvijestimo situaciju Roma kao najranjivije društvene skupine te da, koliko je god to moguće, rješavanje njihovih problema ima prioritete jer jednog dana, kada uđemo u EU mogućnosti za rješavanje pojedinih problema biti će manje ma kako to paradoksalno zvučalo.

BLAGA REAKCIJA EU

• Međutim uza sve napore, kao da u posljednje vrijeme pojedini romski problemi eskaliraju. Kako gledate na nedavna zbivanja u vezi Roma u Zemuniku Gornjem kod Zadra? Kako spriječiti takve pojave, što poduzeti?

Situacija u Zemuniku pokazala je nažalost široko rasprostranjen diskriminatorski odnos prema Romima. Rome se često kritizira da ne poštuju zakon, da rade ili žive ilegalno. I naravno, svi to dobro znamo,

Ako zaista želimo pomoći Romima onda moramo voditi računa i o nekim romskim specifičnostima pa i o činjenici da svoju egzistenciju osiguravaju nekim posebnim radnim aktivnostima kao što je skupljanje otpada. To može biti vrlo korisno i za Rome i za društvo i uz malo dobre volje lokalnih vlasti tu se može puno učiniti i da sve bude u skladu s zakonom.

ima takvih pojava. Međutim vrlo se često u pokušaju da se ti problemi rješavaju, prema Romima nastupa mimo zakona i protiv zakona i dovede se u pitanje ne samo neke njihove specifične potrebe već i opća ljudska prava i sama demokratska procedura. To je po mom dubokom uvjerenju bio slučaj u Zemuniku. Ako Romi nisu na nekom području uredno i legalno prijavljeni, ako koriste tuđe objekte, ako se na nezakonit način bave nekom djelatnošću onda postoji legalna procedura da im se to ospori. Ali prije toga im se treba i pokušati pomoći, a ne sazivati prosvjedne skupove na kojima se raspiruje, htjeli to mi ili ne, bili toga pojedinci svjesni ili ne, netrpeljivost prema Romima i diskriminira ih se. Lokalne vlasti bi trebale prednjačiti u poštivanju pravne procedure te širenju tolerancije, a one nekad, kada su Romi u pitanju, rade upravo suprotno. To je nedopustivo. A mi nemamo ništa protiv da se i na Rome primjenjuju pozitivni zakoni ove države, međutim, sve ima svoj način i proceduru.

Deložacija ima svoj rok i svoju proceduru, to se odnosi i na zauzete srpske kuće, tamo gdje je to slučaj. Svatko zna da apsolutno podržavamo pravo pripadnika srpske nacionalne manjine da raspolažu svojom imovinom na način koji to njima najviše odgovara i koristi. Ali nije u redu ni pripadnicima srpske nacionalne manjine, koji su naši prijatelji, da neprimjerenim reakcijama sudjeluju u podizanju antiromske histerije već trebaju dosljedno insistirati na primjeni prava.

• **Kako se te neželjene situacije mogu efikasno spriječiti?**

Ako zaista želimo pomoći Romima, onda moramo voditi računa i o nekim romskim specifičnostima pa i o činjenici da svoju egzistenciju osiguravaju nekim posebnim radnim aktivnostima kao što je skupljanje otpada. To može biti vrlo korisno i za Rome i za društvo i uz malo dobre volje lokalnih vlasti tu se može puno učiniti i da sve bude u skladu s zakonom. Evo, u Zagrebu npr. mi nastojimo da otvorimo prostor upravio za rješavanje tih romskih specifičnosti pa u suradnji s poglavarstvom Grada Zagreba nastojimo osigurati skladišne prostore koje bi Romi mogli koristiti za skupljanje otpada. I u Zemuniku i u drugim lokalnim jedinicama gdje ima Roma i gdje oni žele raditi, može im s pomoći na taj način, a može se i ra-

Kako sam se borio da Romi uđu u preambulu hrvatskog Ustava, tako ću se nastaviti boriti da jednog dana Romi u Hrvatskoj imaju pravo i na dvojezičnost. Ali, da bi to ostvarili moramo stvoriti neke pretpostavke. A to je standardiziranje jezika, pa onda možemo tražiti i osobne iskaznice na romskom jeziku.

zmišljati da im se daju i određeni uvjeti za rješavanje njihovih stambenih problema. Ne možemo stalno pričati priče o toleranciji, o demokraciji i sl., a istovremeno pokazivati otvorenu netrpeljivost prema Romima. Odgovorno tvrdim da lokalne vlasti u Zemuniku nisu pokazale ni najmanje volje da pomognu Romima ili da na legalni način potaknu rješavanje njihova statusa, već su iskazali otvorenu netrpeljivost i netoleranciju prema Romima. Drugim riječima poručile su : mi ne želimo Rome u svojoj sredini. Zato otvoreno i na vrijeme treba upozoriti na opasnost "francuskog sindroma" kada su u pitanju i naši Romi i tome se u startu treba suprostaviti.

TREBA POŠTIVATI ZAKON ALI I UVAŽAVATI NEKE ROMSKE SPECIFIČNOSTI

• **Kako se Hrvatska tome treba suprostaviti?**

Dosljednim i upornim radom na ostvarenju Nacionalnog programa za Rome i Desetljeća za uključivanje Roma. Još smo daleko od idealnog ali ja moram reći da je Hrvatska napravila značajne iskorake kada je u pitanju položaj Roma i u odnosu na neke članice EU, upravo Rumunjsku i Bugarsku npr. Naši pomaci u vezi poboljšavanja uvjeta stanovanja Roma, u vezi obrazovanja Roma zaista mogu poslužiti kao ono što se kaže primjeri dobre prakse. S time se vrlo detaljno i podrobno možete upoznati i u posljednjem Izvješću Vlade RH o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina koji je prezentiran Hrvatskom saboru.

Mi stalno na terenu provjeravamo situaciju i kompetentno tvrdim da su stalno prisutni napreci. Evo uzmite obrazovanje. Zna se koje su najveće zamjerke i problemi, posebno kada je u pitanju formiranje zajedničkih odnosno mješovitih odjeljenja, to su higijenske navike i poznavanje hrvatskog jezika. Nedavno smo boravili u Međimurju zajedno s predstavnicima vladinog Ureda za nacionalne manjine i predstavnicima Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa odnosno Uprave za nacionalne manjine pri MZOŠu i tu je napredak evidentan. Samo da istaknem da je npr. predškola za Rome koja je prije bila samo tri mjeseca sada povećana na godinu dana i da je realizacija tog koncepta počela već u rujnu ove godine. I što je vrlo bitno u te se predškole uključuju i neromska djeca pa mogu optimistički zaključiti da jača svijest kako u ime općeg dobra treba razvijati suživot sa Romima. U Murskom Središću tako imamo i mješovite vrtiće i razredna odjeljenja, te autobus koji prevozi svu djecu, a u ime toga koncepta i zahvalnosti osobno sam iz svojih sredstava financirao izradu jednog natkrivenog

Diskriminacija je uvijek kompleksna priča i nema nikada kraja. Što se pozicije Roma tiče ja ću reći da se diskriminacija Roma smanjuje ali to je jedna dugotrajna i mukotrpa borba na svim frontovima od sudova, preko medija, obrazovanja, politike....

autobusnog stajališta koji koriste i romska i druga djeca.

• **Kakva je vaša ocjena posljednjeg Izvješća Pučkog pravobranitelja o primjeni Zakona o suzbijanju diskriminacije?**

Diskriminacija je uvijek kompleksna priča i nema nikada kraja. Što se pozicije Roma tiče ja ću reći da se diskriminacija Roma smanjuje, ali to je jedna dugotrajna i mukotrpa borba na svim frontovima od sudova, preko medija, obrazovanja, politike... Izuzetno podražavamo rad Pučkog pravobranitelja i zato smo i predložili da im se povećaju sredstava za borbu protiv diskriminacije.

JEDNOG DANA I OSOBNE ISKAZNICE NA ROMSKOM JEZIKU

• **Nedavno su vas kritizirali zbog navodnog izostanka vaše potpore ustanovljavanju Svjetskog dana romskog jezika, koji je inače podržalo 39 saborskih zastupnika?**

Poznato je da je Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa negativno reagiralo na inicijativu udruge Kali Sara (Udruga za promicanje obrazovanja Roma u Hrvatskoj) za proglašenje Svjetskog dana romskog jezika koji bi se obilježavao 5. studenoga kada je prošle godine predstavljen Romsko-hrvatski i Hrvatsko-romski rječnik. Iznesen je stav Vlade da je takva inicijativa preuranjena, a u argumentaciji je upozoreno na činjenicu da se mnoge romske udruge u Hrvatskoj tome protive zbog nepostojanja standardiziranog romskog jezika. Ja sam taj stav našao opravdanim i zato ga podržavam. Kako sam se borio da Romi uđu u preambulu hrvatskog Ustava tako ću se nastaviti boriti da jednog dana Romi u Hrvatskoj imaju pravo i na dvojezičnost : Ali da bi to ostvarili moramo stvoriti neke pretpostavke. A to je standardiziranje jezika, pa onda možemo tražiti i osobne iskaznice na romskom jeziku. Do tada imamo puno posla i za nas, i za romologe i za jezikoslovce itd. O tome smo u lipnju imali jedan krasan sastanak u Sarajevu na kojem se raspravljalo o jezičnoj kulturi i tradiciji Roma i čak je predloženo da uvaženi romski stručnjak prof. Rajko Đurić vodi jednu radnu skupinu koja bi radila na stvaranju uvjeta za standardizaciju romskog jezika. Puno toga možemo napraviti upravo regionalnom suradnjom, a to mnogi zaboravljaju.

ETNIČKA PRIPADNOST MEĐU NAJZASTUPLJENIJIM OSNOVAMA DISKRIMINACIJE

Nejednakost na osnovu rase, etničke pripadnosti i boje kože te nacionalnog podrijetla

Kako je već navedeno, pritužbe zbog diskriminacije na osnovu etničke pripadnosti i boje kože te nacionalnog podrijetla brojčano su najzastupljenije među pritužbama na diskriminaciju zaprimljenim u Uredu pučkog pravobranitelja.

Kada govorimo o područjima u kojima se navedena diskriminacija pritužuje, najveći broj se odnosi na područje rada i zapošljavanja, a u manjem broju na pravosuđe i upravu te pristup dobrima i uslugama. Teritorijalno, znatan je broj pritužbi osoba koje žive na područjima pogođenima ratom.

Međutim, osim po pritužbama građana na konkretne slučajeve diskriminacije, ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina u fokusu je interesa pučkog pravobranitelja, te je navedeno područje praćeno i kroz druge informativne izvore kao što su različita izvješća nadležnih državnih tijela, nevladinih organizacija i izvješća tijela nadležnih za praćenje pojedinih instrumenta međunarodnog prava.

Iako je u cilju potpore provedbe obveza koje proizlaze iz Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina izgrađen zadovoljavajući zakonodavni sustav zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina, pripadnici manjina ponekad nisu u mogućnosti koristiti institute koji su im stavljeni na raspolaganje.

U Alternativnom izvješću o primjeni Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina u RH, koje je temeljem zapažanja suradnih organizacija civilnog društva izradio Centar za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć iz Vukovara, navode se problemi u postupcima po zahtjevu za izdavanje osobne iskaznice na jeziku i pismu nacionalne manjine, te pri upisu nacionalne pripadnosti u popis birača od pripadnika nacionalnih manjina. Nadalje, iako u službenim evidencijama Ministarstva unutarnjih poslova zahtjevi za stjecanje hrvatskog državljanstva nisu evidentirani prema nacionalnoj pripadnosti podnositelja zahtjeva, već prema pravnoj osnovi na kojoj je zahtjev utemeljen, a niti su stranke dužne izjasniti se o svojoj nacionalnoj pripadnosti, primijećeno je da određen broj pripadnika nacionalnih manjina, posebice Srba, Roma i Bošnjaka, unatoč činjenici dugogodišnjeg prebivanja u Republici Hrvatskoj, imaju poteškoće u ostvarivanju prava na hrvatsko državljanstvo, što potencijalno uzrokuje i diskriminaciju u drugim područjima (ekonomska, socijalna i politička prava).

UPORABA MANJINSKIH JEZIKA PRED PRAVOSUDNIM TIJELIMA - BEZ ZNAČAJNIJEG NAPRETKA

Stanje u uporabi manjinskih jezika u postupcima pred pravosudnim tijelima i dalje ne pokazuje značajniji napredak.

Što se tiče uporabe jezika i pisma nacionalne manjine, prema podacima iz listopada 2009. godine 27 jedinica lokalne samouprave (u kojima pripadnici nacionalne manjine čine najmanje 1/3 stanovništva) dužne su svojim statutima propisati da li se pravo na ravnopravnu uporabu jezika i pisma nacionalnih

Donošenjem Zakona o suzbijanju diskriminacije, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2009., Republika Hrvatska je u navedenom području uskladila svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije.

Pučki pravobranitelj je ovim Zakonom određen kao središnje tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije u Republici Hrvatskoj, a o pojavama diskriminacije i borbi protiv diskriminacije izvješćuje i Hrvatski sabor. Pučki pravobranitelj pripremio je prvo takvo izvješće za 2009. godinu.

U pritužbama na diskriminaciju koje pristižu pučkom pravobranitelju među najzastupljenijim diskriminacijskim osnovama jeste i etnička pripadnost. U Izvješću o pojavama diskriminacije za 2009. koje se odnosi na "Nejednakost na osnovu rase, etničke pripadnosti i boje kože te nacionalnog podrijetla" stoji "Unatoč uočenom značajnom napretku u području zaštite prava i interesa nacionalnih manjina, u društvu su i dalje prisutni razni oblici netrpeljivosti i netolerancije s kojima se susreću pripadnici nacionalnih manjina (posebice srpske, bošnjačke i romske manjine, ali i druge manjinske skupine)".

manjina ostvaruje na cijelom njenom području ili samo u pojedinim mjestima. Od navedenog broja 7 (25%) ih još uvijek to nije učinilo.

Trenutno su manjinski jezik i pismo u službenoj uporabi u ukupno 56 jedinica lokalne samouprave.

Iako postoji zakonodavni okvir za proporcionalnu zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u institucijama zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti te u tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, uočljiv je nedostatak proaktivnog pristupa sustava u cilju ostvarivanja navedenog prava i to na svim razinama. Na žalost, ne postoje posebni mehanizmi osiguranja učinkovite primjene navedenih normi ali niti nacionalnih politika i programa. Od 180 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su bile obvezne statutima propisati zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu odnosno razmjernu zastupljenost u predstavničkom i zastupljenost u izvršnom tijelu, njih 13 to nije učinilo.

Unatoč uočenom značajnom napretku u području zaštite prava i interesa nacionalnih manjina, u društvu su i dalje prisutni razni oblici netrpeljivosti i netolerancije s kojima se susreću pripadnici nacionalnih manjina (posebice srpske, bošnjačke i romske manjine, ali i druge manjinske skupine).

U području zapošljavanja, posebice je osjetljivo pitanje zastupljenosti pripadnika manjina u područjima stradalima u ratu, a u kojima manjine predstavljaju znatan udio stanovništva. Problem nedostatne zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima i dalje je prisutan. Smatramo da treba pojačati aktivnosti radi efikasne primjene odredbe članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, koji predviđa zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u nacionalnim i lokalnim tijelima, te u pravosudnim tijelima. U svojem Trećem izvješću o Hrvatskoj, iz prosinca 2004. godine, ECRI (Europska komisija protiv rasizma i nesnošljivosti) je naznačila ozbiljnost i značaj ovog pitanja, te ukazala na potrebu

prikupljanja statističkih podataka o pripadnicima nacionalnih manjina, jer bi bez njih bilo teško učinkovito provesti navedeni članak 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. U preporuci iz navedenog Izvješća stoji: "Sustav skupljanja podataka trebao bi biti u skladu s nacionalnim zakonima i europskim propisima i preporukama o zaštiti podataka i zaštiti privatnosti, kako je navedeno u Općoj preporuci br. 1 o politici u borbi protiv rasizma, ksenofobije, antisemitizma i nesnošljivosti. Kada podaci budu skupljeni, hrvatske će vlasti posebno morati poštivati anonimnost i dostojanstvo ispitanih osoba i dobiti njihov potpuni pristanak. Sustav za skupljanje podataka

o rasizmu i rasnoj diskriminaciji trebao bi uzeti u obzir i jednakost između muškaraca i žena, naročito u svjetlu mogućnosti pojave dvostruke ili višestruke diskriminacije."

OPASNOSTI VIŠESTRUKA DISKRIMINACIJE

Unatoč proteku više godina, ovaj sustav još uvijek nije uspostavljen, a za podsjetiti je da će ECRI 2011. godine provesti analizu i izraditi novo izvješće o Republici Hrvatskoj.

Istražujući problem zapošljavanja pripadnika manjina u policiji, pučki je pravobranitelj utvrdio da je na nacionalnoj razini udio pripadnika srpske manjine 5%, što odgovara udjelu u postotku stanovništva. Međutim, potrebno je obratiti pažnju na njihov udio posebice u područjima u kojima Srbi imaju znatan udio u stanovništvu, zbog nedavnih ratnih zbivanja koja su ostavila teške posljedice na međunarodne odnose.

I u drugim službama (zdravstvo, školstvo, javna poduzeća, socijalne službe i sl.) uočljiva je podzastupljenost manjina, pa iako Ustavni zakon u ovim oblastima ne nalaže proporcionalno zapošljavanje pripadnika manjina, nužno je poduzeti mjere radi rješavanja ovog problema. U područjima posebne državne skrbi posebice je teška gospodarska situacija, a zapošljavanje je moguće uglavnom u državnom sektoru, javnim službama i poduzećima. Kako je istaknuto i u nekoliko godišnjih izvješća o

radu pučkog pravobranitelja, povratnici su posebno osjetljiva skupina, koja se u postupku povratka susreće s brojnim preprekama koje se odnose na povrat imovine, obnovu imovine ali i reintegraciju u društvo uopće.

Razmatrajući diskriminaciju pripadnika nacionalnih manjina, valja navesti probleme s kojima se susreću pripadnici srpske nacionalnosti, posebice na područjima posebne državne skrbi.

Ratna zbivanja dovela su do migracije velikog broja Srba, čiji je udio u stanovništvu Republike Hrvatske, sa predratnih 12-ak, pao na otprilike 5%.

Problemi s kojima se susreću, odnose se na povratak njihove privremeno zauzete imovine, obnovu kuća, stambeno zbrinjavanje i statusna pitanja (državljanstvo i boravak). Najčešći prigovori odnose se na dugotrajnost ovih postupaka. Osim toga, prisutan je problem predrasuda zbog njihove nacionalne pripadnosti u sredinama u koje se žele vratiti.

Republika Hrvatska je jasno iskazala političku volju omogućiti povratak svih u svoje domove, odnosno, riješiti problem stanovanja svih osoba koje se vraćaju u Hrvatsku.

Prema službenim podacima o nacionalnoj pripadnosti podnositelja zahtjeva za obnovu kuća i stambeno zbrinjavanje, na osobe srpske nacionalnosti otpada preko 70%, dok nevladine organizacije izražavaju sumnju da se radi o još većem postotku.

U razdoblju neposredno nakon rata, izvor povreda, prije svega, bila su zakonska rješenja kojima je otežan povratak i raspolaganje imovinom, pristup pravosuđu, a dodatno i problem nemogućnosti povratka zbog nedostatka putnih isprava i dugotrajnosti postupaka radi njihovog ishođenja. Izmjenama propisa (i intervencijama Ustavnog suda Republike Hrvatske) uklonjene su brojne diskriminatorne odredbe, čime je ovim osobama omogućena zaštita njihovih interesa, ali postoje brojni primjeri nepravilne primjene propisa u praksi.

POVRATNICI POSEBNO UGROŽENI

Podnoseći ovo Izvješće za 2009. godinu, valja konstatirati da posljedice ovih nepravilnosti nisu otklonjene u znatnom broju slučajeva, te da su nepravilnosti u postupanju uočljive i danas, iako se radi o znatno manjem broju slučajeva. U odnosu na problem povrata imovine, još uvijek ima više od dvadeset slučajeva vlasnika koji ne mogu ostvariti svoja prava.

I dalje postoji ozbiljan problem dugotrajnosti postupaka, kako u sudskim, tako još više u upravnim predmetima. Samo u predmetima obnove kuća, u tijeku je još uvijek rješavanje više od 7000 zahtjeva.

Kao što je razvidno iz ranijih izvješća pučkog pravobranitelja Hrvatskom saboru, u brojnim predmetima utvrđeno je da nadležna tijela postupaju nedovoljno ažurno (postupci traju i preko deset godina), te postavljaju nepotrebne prepreke podnositeljima zahtjeva kojima su nekretnine oštećene ili zauzete.

Ovaj je problem posebno izražen u predmetima povrata privremeno zauzete imovine.

Iako se u mnogim predmetima nije navodila nacionalna pripadnost stranke, iz predmeta pred Europskim sudom za ljudska prava, te onima s kojima se pučki pravobranitelj susreo u svojem radu, razvidno je da su vlasnici privremeno zauzete imovine bile osobe srpske nacionalnosti.

Brojni su konkretni primjeri u kojima nadležno Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva postupaju

pristrano u korist privremenih korisnika, na način da odugovlači s mjerama koje je dužno poduzimati radi predaje nekretnina vlasnicima: obavještanje nadležnog državnog odvjetništva o slučajevima kada privremeni korisnik odbija napustiti nekretninu, obnova objekata i poduzimanje mjera zaštite imovine od štete koju su privremeni korisnici nanijeli devastacijom objekta, te rješavanje spornih ulaganja privremenih korisnika u objekte koji su im dodijeljeni na privremeno korištenje.

Osim toga, zabilježeni su slučajevi (bivših) privremenih korisnika hrvatske nacionalnosti, kojima je Ministarstvo obnovilo kuću, ali su i dalje (godinama) koristili objekte u koje su bili privremeno smješteni. Pri tome se nije poštivala zakonska odredba po kojoj će Ministarstvo tražiti povratak sredstava uloženi u obnovu, kada korisnik obnove ne useli u obnovljeni objekt u roku od 30 dana.

Ovakvo postupanje prema pripadnicima hrvatske nacionalnosti, suprotno je postupanju istog Ministarstva prema pripadnicima srpske nacionalne manjine, u predmetima kada im je odobreno stambeno zbrinjavanje, a nakon toga se provode česte kontrole načina korištenja nekretnina u kojima su zbrinuti. Prema podacima nevladinih organizacija za zaštitu ljudskih prava, učestalo se kontroliraju prisutnost korisnika zbrinjavanja i stanje brojila za struju i vodu. Pri tome, ne uzima se u obzir dodatni problem: u Republici Hrvatskoj velik je broj nezaposlenih osoba, a pripadnici nacionalnih manjina posebice imaju problema pri zapošljavanju. To smatramo opravdanim razlogom odlaska na rad u inozemstvo, pa je provedenje ovakvih kontrola neprimjeren pritisak na povratnike.

Dok za dugotrajnost postupaka obnove kuća i postupaka po zahtjevima za stambeno zbrinjavanje postoji opravdanje u teškoj gospodarskoj situaciji, takvo opravdanje ne nalazimo u postupku donošenja upravnih akata o zahtjevu podnositelja. Samo u manjem broju predmeta, stranke su u postupku propustile poduzeti radnje, zbog čega je produljeno trajanje postupka.

MUKE S DRŽAVLJANSTVOM

U nekim pritužbama pučkom pravobranitelju, povratnici su iznosili tvrdnje o diskriminaciji zbog odugovlačenja sa obnovom infrastrukture. U ispitnim postupcima utvrđeno je da u nekim mjestima na području posebne državne skrbi postoje udaljeniji zaseoci i domaćinstva, koji su prije rata imali ceste, struju i vodu, a danas ih nemaju. U očitovanjima koje je pučki pravobranitelj dobio od lokalnih komunalnih poduzeća i jedinica lokalne samouprave, navode se razlozi financijske prirode. Naime, u rijetko naseljenim krajevima, potrebno je uložiti znatna sredstva da se udaljenim domaćinstvima osiguraju prilazne ceste i priključci vode i struje. Budući da su raspoloživa sredstva nedostatna, nije moguće procijeniti ovakve

pritužbe osnovanima sa aspekta diskriminacije. Unatoč tome, činjenica je da se radi o krajevima gdje srpska nacionalna manjina čini znatan udio, a ponegdje i većinu stanovništva. Smatrajući ovo pitanje iz navedenog razloga posebno osjetljivim, pučki je pravobranitelj intervenirao prema nadležnim tijelima (lokalnim i državnim), predstavnicima političkih stranaka koje imaju predstavnike u tijelima koja određuju liste prioriteta radova, te prema Vladi Republike Hrvatske.

Dodatni je problem ovih krajeva nedovršeno razminiranje, čime su ugroženi životi građana ali i radnika koji obavljaju radove na infrastrukturnim objektima.

Otežan je povratak osoba koje nemaju hrvatsko državljanstvo, niti odobren boravak. Zabilježeni su slučajevi Srba, Bošnjaka, Albanaca i Roma, koji su propustili regulirati svoj status 1991. godine, a koji su u novije vrijeme pokrenuli postupke radi rješavanja svog

Jedan od plakata iz javne kampanje za suzbijanje diskriminacije pučkog pravobranitelja i Centra za mirovne studije

statusa. Ovi postupci traju preko zakonskih i razumnih rokova, pri čemu je moguće uočiti i propuste u primjeni propisa.

Zabilježeni su slučajevi da su neke osobe prije 19 godina upisane u knjige državljana, a sada im se domovnice oduzimaju, pri čemu stranke dobivaju objašnjenje da je do upisa došlo greškom službene osobe. Iako su neki od ovih građana sudjelovali u Domovinskom ratu ili ispunili vojnu obvezu nakon rata, o čemu Ministarstvo obrane ima podatke, sada su prisiljeni voditi dugotrajne postupke kao da se radi o strancima koji su nedavno došli u Hrvatsku.

Tijekom 2009. godine, pučkom se pravobranitelju, pritužbom na postupanje MUP-a, obratilo nekoliko povratnika srpske nacionalnosti zbog problema u ishođenju dozvole boravka, iako im je nadležno Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva pozitivno riješilo zahtjev za stambeno zbrinjavanje ili obnovu kuće. Ovi su postupci još u tijeku, ali se može ocijeniti da postoji nekoordiniranost među ministarstvima, zbog čega se usporava proces povratka. Dodatno, smatramo da upravna tijela postupaju neracionalno i neefikasno.

Vlada Republike Hrvatske poduzima mjere i izvaja znatna sredstva za obnovu infrastrukture, kuća, stambeno zbrinjavanje, kao i za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanskih prava povratnika koji nisu vlasnici kuće ili stana, ali je jasno i opravdano nezadovoljstvo trajanjem čitavog procesa, s obzirom da je proteklo 15 godina od okončanja rata.

MANJINE POTIČU HRVATSKO-SRPSKU SURADNJU

dr. Davor Pauković

• Ljetos je u Golubiću održan treći međunarodni znanstveni skup o hrvatsko-srpskim odnosima čija je tema bila politička i kulturna suradnja. Što je cilj ovih skupova?

Već su održana tri skupa o hrvatsko-srpskim odnosima u organizaciji Centra za istoriju, pomirenje i demokraciju iz Novog Sada, uz suradnju Dijaloga (Zagreb), grada Obrovca i nekih drugih ustanova koje su pomogle skupove. Glavni cilj skupova je potaknuti znanstvenu suradnju između hrvatskih i srpskih znanstvenika koja treba pomoći u suočavanju s prošlošću, odnosno, uvjetno rečeno i pomirenju između dva naroda. U okviru toga potrebno je ostvariti minimalni konsenzus oko interpretacije događaja iz recentne prošlosti i time u određenoj mjeri onemogućiti korištenje prošlosti u političke svrhe i stvaranju tenzija između dva naroda. Iako se u prve tri godine u većoj mjeri nisu otvarala najspornija pitanja iz recentne prošlosti, četvrti skup sljedeće godine bit će posvećen upravo raspadu zajedničke države i početku rata. Pred znanstvenicima je odgovornost da kroz postizanje minimalnog konsenzusa oko recentne prošlosti onemoguće neko buduće korištenje te iste prošlosti u svrhu nečijih političkih ciljeva. Pri tome je važna i uloga medija koji trebaju promovirati rezultate istraživanja, odnosno doprinijeti da ona dominantno utječu na stavove građana.

ONEMOGUĆITI KORIŠTENJE POVIJESTI U POLITIČKE SVRHE

• Što je skup pokazao kada se radi o nacionalnim manjinama, srpskoj u Hrvatskoj i hrvatskoj u Srbiji?

Uz temeljni, odnosno znanstveni dio skupa u Golubiću, na margini skupa održava se i susret predstavnika srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji. Uz to, u zajedničkom plenarnom dijelu predstavnici manjina analiziraju i prezentiraju trenutno stanje svoje manjine u Hrvatskoj odnosno Srbiji i probleme s kojima se suočavaju. Iz toga je vidljivo da još uvijek postoje određena pitanja i problemi koja se trebaju rješavati, ali i napredak i volja političkih elita da se položaj manjina popravi i zakonski što preciznije definira.

Suradnja i veze nacionalnih manjina s matičnim državama mogu značajno doprinijeti suradnji dviju država. Tu prije svega mislim na projekte koji mogu biti inicirani od manjinskih skupina, a u konačnici rezultirati zajedničkom realizacijom između Hrvatske i Srbije.

• Na koji način nacionalne manjine, nakon što su bile faktor konfliktnog procesa, mogu postati faktor suradnje i stabilnosti? Često ističemo da su manjine “bogatstvo”, “mostovi suradnje”, “potencijalni faktor stabilnosti” ali kako to konkretizirati odnosno pretočiti u djelatnu praksu?

U konkretnom primjeru skupova u Golubiću pokazuje se da upravo postojanje manjina potiče znanstvenu suradnju između Hrvatske i Srbije. Nažalost ta suradnja je inicirana potrebom suočavanja s prošlošću kao pretpostavkom dobrosusjedskih i prijateljskih odnosa između dvije države i dva naroda. No i tako započeta suradnja već je omogućila i suradnju na nekim drugim temama koje nisu izravno vezane uz hrvatsko-srpske odnose. Zsigurno će u budućnosti manjine poticati i olakšavati suradnju između Hrvatske i Srbije. Mislim da se to na raznim područjima već i događa, ali ipak još uvijek ne dovoljno.

POZITIVNA DISKRIMINACIJA JE POTREBNO ALI NE I TRAJNO RJEŠENJE

• Kako u ovom konkretnom slučaju hrvatsko-srpskih odnosa manjine mogu doprinijeti tome da se prevladaju teška i traumatična nasljeđa nedavne ratne prošlosti?

Uz ostavarivanje svojih prava i rješavanje problema manjine također moraju prihvatiti državu u kojoj žive. Kada to kažem, mislim na činjenicu da je upravo srpska manjina u Hrvatskoj dobrim dijelom bila iskorištena za ciljeve koji su u konačnici najviše štetili njoj samoj. S druge strane, pretpostavka tome je i izgradnja građanske države u kojoj nacionalna i etnička pripadnost ne znače diskriminaciju ili privilegiranost. Čini mi se da je Hrvatska po tom pitanju na dobrom putu, a koliko je potrebno vremena da se to u potpunosti ostvari teško mi je reći. S tim su povezani i razni oblici zakonske pozitivne diskriminacije, koje još uvijek smatram

Uz ostavarivanje svojih prava i rješavanje problema manjine također moraju prihvatiti državu u kojoj žive. S druge strane, pretpostavka tome je i izgradnja građanske države u kojoj nacionalna i etnička pripadnost ne znače diskriminaciju ili privilegiranost. S tim su povezani i razni oblici zakonske pozitivne diskriminacije, koje još uvijek smatram potrebnim, ali ne i trajnim rješenjem. Treba težiti društvu u kojem će svi imati jednake šanse, a ne da se nacionalna pripadnost i identitet reproduciraju radi ostvarenja osobnih interesa i privilegija, neovisno o tome radi li se o Srbima u Hrvatskoj ili Hrvatima u Srbiji.

potrebnim, ali ne i trajnim rješenjem. Treba težiti društvu u kojem će svi imati jednake šanse, a ne da se nacionalna pripadnost i identitet reproduciraju radi ostvarenja osobnih interesa i privilegija, neovisno o tome radi li se o Srbima u Hrvatskoj ili Hrvatima u Srbiji.

• Na koji način potaknuti snažnije veze nacionalnih manjina s matičnim zemljama a da tu bude upravo u funkciji poboljšanja ukupne suradnje Hrvatske i Srbije?

Suradnja i veze nacionalnih manjina s matičnim državama mogu značajno doprinijeti suradnji dviju država. Tu prije svega mislim na projekte koji mogu biti inicirani od manjinskih skupina, a u konačnici rezultirati zajedničkom realizacijom između Hrvatske i Srbije. Koliko sam upoznat takvih primjera je bilo više u posljednjih nekoliko godina.

MANJINE ZAJEDNIČKIM NASTUPOM MOGU USPJEŠNIJE RJEŠAVATI PROBLEME

• Kako srpska manjina u Hrvatskoj i hrvatska u Srbiji mogu međusobno surađivati i čemu tom suradnjom mogu doprinijeti?

Predstavnici manjina na sastancima u Golubiću međusobno su se upoznali s problemima srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske u Srbiji. Zajednički nastup u rješavanju njihovih problema trebao bi olakšati ostvarenje tih ciljeva. U tom smislu, uz uvažavanje specifičnosti, trebalo bi se inzistirati i na načelu reciprociteta.

• Hrvatska je pred vratima EU ali i Srbija ozbiljno kuca na europska vrata. Što to znači za nacionalne manjine, odnosno kakva će biti njihova uloga i pozicija u tome?

Uključivanje Hrvatske, a onda i Srbije u EU zasigurno će pozitivno utjecati na položaj nacionalnih manjina. Europska unija, koja proklamira nacionalnu ravnopravnost i suradnju europskih naroda i otvaranje granica, utjecat će i na položaj manjina koje bi se tim procesom zapravo sve manje trebale osjećati kao manjina (u negativnom smislu). To je povezano s prije spomenutom izgradnjom građanske države, čemu će uključivanje u EU i prihvaćanje europskih standarda svakako pomoći. Ovdje se možda može spomenuti jedna pojava koja vjerojatno čeka i Hrvatsku i Srbiju, a odnosi se na problem migracija iz trećih zemalja u EU. Gospodarska kriza potaknula je razne epizode ksenofobije u Europi upravo prema radnoj snazi iz trećih zemalja koja upotpunjava demografski deficit Europe. S obzirom da se s istim demografskim pokazateljima suočavaju Hrvatska i Srbija, u budućnosti se mogu vrlo lako očekivati slični problemi. U tom kontekstu mislim da će pitanje Srba u Hrvatskoj, odnosno Hrvata u Srbiji pasti u drugi plan. No, svakako je bolji scenarij da se problemi kvalitetno riješe, a ne da se zamijene drugim.

Savjet za nacionalne manjine: OTPUŠTANJA NA HTV UGROŽAVAJU KVALITETU PROGRAMA ZA MANJINE

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Aleksandar Tolnauer izrazio je žaljenje zbog činjenice da su i neki novinari i suradnici Redakcije za nacionalne manjine na Hrvatskoj televiziji dobili otkaz njihovog daljnjeg angažmana, a u sklopu mjera racionalizacije koje se trenutno provode na HTV. Mi u Savjetu smo svjesni teškoća s kojima se suočava HTV, pogotovo u ovoj situaciji opće ekonomske krize, ali smatramo da se u tim nastojanjima treba držati određenih pravila i principa, istakao je Tolnauer.

On je podsjetio da je Savjet za nacionalne manjine 2005. uložio značajna sredstva u edukaciju novinara koji bi radili u Redakciji za nacionalne manjine, a upravo u svrhu da se ta važna redakcija kadrovski ojača (koja je nažalost i tada bila na margini interesa HTV) te na taj način doprinese podizanju kvalitete programa.

Zbog toga je, smatra predsjednik Savjeta, u sklopu racionalizacije koja se provodi na HTV ipak trebalo voditi računa o specifičnosti i osjetljivosti manjinske problematike i njenog tretiranja u medijima te izbjeći urušavanje sustava koji se mukotrpno nastojao izgraditi proteklih godina.

Savjet za nacionalne manjine upozorava da će ovakvi potezi sigurno nanijeti štetu kvaliteti manjinskih programa te će zatražiti objašnjenje od vodstva HTV i zahtijevati da se nađe načina kako bi se, kao što je u više navrata dogovarano, doprinijelo daljnjem razvoju kvalitete manjinskih programa, a ne njihovoj redukciji.

To nije moguće bez angažiranja i novinara iz redova manjinskih zajednica zaključio je Tolnauer te najavio da će Savjet i službeno reagirati na otpuštanja novinara i suradnika emisije PRIZMA.

SAVJET OD VLADE TRAŽI SREDSTVA ZA PROMOCIJU MANJINSKIH IZBORA

U susret predstojećim izborima za Vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave koji se trebaju održati u svibnju 2011. Savjet za nacionalne manjine zatražio je od Vlade Republike Hrvatske da u Državnom proračunu Republike Hrvatske predvidi posebna financijska sredstva za promociju tih važnih izbora.

Sredstva bi bila namijenjena za predizborne i edukacijsko informativne aktivnosti provođenja javne kampanje u procesu izbora manjinske samouprave. Javna kampanja imala bi za cilj informirati javnost o predstojećim izborima i njihovoj važnosti, motivirati pripadnike nacionalnih manjina za kandidiranje i izlazak na izbore, te pružiti pomoć kandidatima i biračima. Kampanja bi se provodila putem produkcije i emitiranja TV i radio spotova (na nacionalnim i lokalnim medijima) i izdavanja informativnih brošura o izbornom procesu za Vijeća i predstavnike nacionalnih manjina.

IN MEMORIAM

GORAN VEŽIĆ

(1953 - 2010)

Nakon kratke i teške bolesti 23. listopada u 57. godini umro je **Goran Vežić**, suosnivač i direktor agencije STINA, urednik i novinar MANJINSKOG FORUMA.

Goran Vežić rođen je 1953. godine u Splitu. Diplomirao je novinarstvo 1976. na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu i dugo radio u tvorničkom tisku.

Godine 1991. jedan je od osnivača medijske agencije STINA.

Objavljivao je u novinama, na radiju ili u novinskim agencijama u više od 25 zemalja.

Bio je dugogodišnji stalni suradnik radio stanica Radio Free Europe, Voice of America, WDR, Deutsche Welle te BeHa Radio 1.

U hrvatskim medijima, između ostalih, dugi niz godina je pisao za riječki Novi List.

Godine 1993. bio je novinar - urednik na Radio-Brodu, koji je emitirao iz međunarodnih voda Jadrana.

Bio je aktivni član Verona - foruma za mir i pomirenje u bivšoj Jugoslaviji te je sudjelovao na međunarodnim konferencijama u San Remu (Italija) i Freiburgu (Švicarska) na kojima je pokretana inicijativa za osnivanje Međunarodnog suda za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji.

Dugogodišnji je stalni gostujući predavač japanske organizacije "Peace Boatu" te njihov predstavnik za istočnu Europu.

Godine 2003. jedan je od osnivača Instituta STINE te dopredsjednik Instituta.

Vodio je više domaćih i regionalnih medijskih projekata koji su bavili problemima povratnika te nacionalnih manjina.

Uređivao je brojne publikacije agencije STINA i Instituta STINA.

Dobitnik je nagrade makedonskog tjeđnika Puls, 1993. godine te nagrade "Robert Schuman" 2009. za izvještavanje o europskim integracijama koju dodjeljuje Hrvatsko novinarsko društvo i Delegacija Europske komisije u Hrvatskoj.

Godine 2006. i 2007. bio je nominiran za godišnju nagradu svih redakcija Radio Free Europe.

Goran Vežić prima nagradu "Robert Schuman" iz ruku V. Degerta, šefa Delegacije Europske komisije u RH

Bio je član Međunarodnog Press Instituta iz Beča te SEEMO-a (Organizacije za promicanje medijskih sloboda u jugoistočnoj Europi).

"Činjenica i samo činjenica" bio je njegov novinarski credo, a u vremenima snažne ratne propagande objavljivanje činjenica značilo je i suprostavljanje huškačkom, propagandističkom, smrtonosnom novinarstvu. Zbog toga je trpio žestoke i ne baš bezazlene napade iz hrvatskih kontroliranih medija, naveo je u svom nekrolugu Radio Slobodna Evropa, medij sa kojim je surađivao od samog početka emitiranja programa na južnoslovenskim jezicima 1994.

"Njemu nije trebao boravak na CNN-u ili odlazak na Zapad da bi se školovao o postulatima novinarstva.

Držao se činjenica lucidno ih prepoznajući, bilo izvještavajući s ratišta, iz opsjednutog Dubrovnika, krvareće Bosne i Hercegovine, ili dočekujući i ispraćajući izbjeglice.

To je u stvari ispit poštenja i ljudskosti kojeg je položio s najvišim ocjenama 90-tih godina. Ispit kojeg mnogi nisu položili", kazao je kolega Pero Jurišin na posljednjem ispraćaju.

I na stranicama MANJINSKOG FORUMA Goran je ostavio neke od svojih nezaboravnih i dirljivih reportaža koje su svjedočile da u teškim trenucima etničke mržnje i podjela uvijek postoji i snažna ljudskost koja se tome spremna suprostaviti.

OTVOREN HRVATSKO-SLOVAČKI KULTURNI DOM

MILJEVCI - Pod pokroviteljstvom Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i u organizaciji Matice slovačke Miljevci održana je manifestacija 3. Miljevački dani kukuruza u sklopu koje je upriličeno otvorenje novosagrađenog Hrvatsko-slovačkog kulturnog doma.

Vrpu su zajedno prerezali saborski zastupnici Zdenka Čuhnil i Josip Đakić te državni tajnik u Ministarstvu kulture Zoran Šikić. Otvorenju je prisustvovala i izaslanica virovičko-podravskog župana Sanja Bošnjak. Predsjednik Matice slovačke u Miljevcima Đuro Sobol zahvalio je svima koji su pomogli gradnju Doma, vrijednog 1,1 milijun kuna.

S ponosom možemo reći da nam je Hrvatska domovina koju živimo punim životom, a Slovačka pradomovina koju volimo i čiju riječ i kulturu iz duše njegujemo, kazala je saborska zastupnica češke i slovačke manjine Zdenka Čuhnil na otvorenju doma u Miljevcima nedaleko od Slatine.

SIMPOZIJ O ROMSKOM JEZIKU

ZAGREB - Svjetskom simpoziju o romskom jeziku, održanom u Zagrebu od 3. do 5. studenog, prisustvovali su profesori romskoga jezika, lingvisti, književnici i novinari iz dvadesetak zemalja svijeta te donijeli Zaključke koje će kao preporuke uputiti Vladama svojih matičnih država.

Razgovaralo se o odnosu romskog jezika i jezika ostalih nacionalnih manjina, o regionalnoj standardizaciji tog jezika te o računalnom programu za romsku abecedu.

Ovim skupom nastavlja se inicijativa za priznavanje 5. studenog kao svjetskog dana romskog jezika, prva takva inicijativa u svijetu, a 5. studeni je izabran jer je na taj dan 2008. predstavljen prvi Romsko-hrvatski i Hrvatsko-romski rječnik.

Skup je organizirala Udruga za promicanje obrazovanja Roma u Hrvatskoj i Centar za provedbu integracija u Europsku Uniju uz pokroviteljstvo Grada Zagreba, Hrvatskog povjerenstva UNESCO-a, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te Ministarstvo kulture.

JAČANJE KAPACITETA ROMSKE NACIONALNE MANJINE

ZAGREB - U organizaciji Centra za mir - Vukovar, 30. i 31. listopada, u okviru Programa izgradnje kapaciteta predstavnika Romske nacionalne manjine za zagovaranje manjinskih prava 2010./2011., održan je seminar „Okviri i mehanizmi za zaštitu ljudskih / manjinskih prava i suzbijanje diskriminacije - Organizacija Ujedinjenih naroda, Organizacija za europsku sigurnost i suradnju, Europska unija i nacionalni sustav Republike Hrvatske“. Na seminaru je sudjelovalo 19 predstavnika i aktivista romskih nevladinih organizacija iz Republike Hrvatske. Predavači i uvodničari na seminaru bili su Aleksandra Bojadžieva, članica Savjetodavnog odbora Vijeća Europe za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina; Snježana Bokulić, voditeljica Odjela za ljudska prava pri Uredu OESS-a za demokratske institucije i ljudska prava u Varšavi; Neil Clarke, voditelj ureda Minority Rights Group International Europe u Budimpešti; Ivana Canjuga Bedić, odvjetnica iz Kutine i vanjska suradnica Ureda pučkog pravobranitelja na projektu „Socijalna uključenost: potpora marginaliziranim zajednicama“; i Ljubomir Mikić, bivši predsjednik Centra za mir - Vukovar.

Program izgradnje kapaciteta predstavnika Romske nacionalne manjine za zagovaranje manjinskih prava 2010./2011. provodi se uz fi-

nancijsku potporu Veleposlanstva Republike Finike u Republici Hrvatskoj i predstavlja svojevrsni nastavak istoimenog projekta, koji je proveden u razdoblju listopad 2009. - ožujak 2010.

RAZMJENA ISKUSTAVA S MANJINSKIM ZASTUPNICIMA KOSOVSKOG PARLAMENTA

ZAGREB - Nezavisni zastupnik austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, turske, ukrajinske, vlaške i židovske nacionalne manjine u Hrvatskom saboru Nazif Memedi primio je 29. listopada predstavnike Skupštine Republike Kosovo i službenike Misije OESS-a na Kosovu.

Susret je organiziran kao dio projekta Misije OESS-a na Kosovu u svrhu razmjene iskustava manjinskih zastupnika iz dvaju parlamenata. Memedi je gostima predstavio rad Kluba zastupnika nacionalnih manjina te ih upoznao s nedavnim izmjenom ustava kojom su u preambulu uvedene sve nacionalne manjine u RH, kao i uvođenjem dodatnog prava glasa za manjine s udjelom u stanovništvu manjim od 1,5 posto.

Kosovski parlamentarci su predstavili rad parlamentarnih stranaka, Samostalne liberalne stranke, Sedam plus te stranke Za integracije. Memedi je također upoznao goste s djelovanjem romske nacionalne manjine i izazovima s kojima se susreće, istaknuvši pritom dobru suradnju s vladom RH. U razgovoru je izražena želja za daljnjim nastavkom suradnje i prenošenjem pozitivne prakse.

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Aleksandar Tolnauer i predsjednica bugarskog parlamenta Cecka Cačeva prilikom predaje odlikovanja

BUGARSKA ZAINTERESIRANA ZA HRVATSKA ISKUSTVA U VEZI NACIONALNIH MANJINA

Savjet za nacionalne manjine RH dobio je najviše odlikovanje bugarskog parlamenta (Narodno Sbranje) za unapređivanje položaja bugarske nacionalne manjine u Hrvatskoj. Na poziv predsjednice bugarskog parlamenta gđe. Cecke Cačeve i Rosena Ivanova, državnog tajnika na čelu Agencije za Bugare u dijaspori izaslanstvo Savjeta boravilo je u posjeti Bugarskoj od 28. rujna do 1. listopada. Taj posjet bio je vezan i za bugarsku nacionalnu manjinu koju u Hrvatskoj vodi g. Raško Ivanov.

Razlog poziva, osim zahvalnosti što je u Hrvatskoj prepoznata bugarska nacionalna manjina i što je data podrška njihovim kulturnim programima bila je i želja bugarske strane da im se prenesu hrvatska iskustva u realizaciji programa Destelječka za uključivanje Roma jer su implementaciju programa za Rome u Hrvatskoj ocijenili izuzetno kvalitetnom i uspješnom. Posebno, kada je u pitanju financiranje i poticanje različitih programa za romsku populaciju, te uključivanja romskih žena u te programe.

Također, u Agenciji su izrazili i posebno zanimanje za hrvatska iskustva u radu s dijasporom te zamolili da ih se poveže s nadležnim ministarstvima i institucijama koji rade na tim pitanjima.

Izaslanstvo Savjeta primio je i Božidar Dimitrov, ministar bez portfelja u bugarskoj Vladi zadužen za dijasporu te manjinska, vjerska i etnička pitanja.

Predsjednica parlamenta Cecka Cačeva prilikom predaje najvećeg priznanja bugarskog parlamenta Antim I (koje nosi ime po njegovom prvom predsjedniku iz 1879., svećeniku Atanasu Mihajlovu Čalakovu) istakla je da dodjela ovog visokog priznanja nije kurtoazna, već potaknuta činjenicom da je Savjet za nacionalne manjine učinio mnogo za uvođenje nacionalnih manjina u javni i politički život Hrvatske, pa tako i bugarske nacionalne manjine, iako brojčano male, ali time je to još vrijednije.

OBLJETNICA CENDO-a

ZAGREB - Istraživački i dokumentacijski centar za žrtve i preživjele Holokausta - CENDO, proslavio je desetu obljetnicu postojanja. Centar je osnovan u Židovskoj općini u Zagrebu 2000. godine. Osnivači su tada bili Claims konferencija, Židovska općina i JOINT - Yechiel Bar-Chaim. CENDO se danas može pohvaliti brojnim uspješnim projektima od kojih je možda najznačajniji baza podataka žrtava Holokausta. U njoj su imenom i prezimenom navede sve žrtve nacističkog, fašističkog i ustaškog progona na području današnje Republike Hrvatske.

KONFERENCIJA O POMIRENJU I MEĐUETNIČKOJ TOLERANCIJI NA BALKANU

BRIJUNI - Evropski centar za mir i razvoj (ECPD) Univerziteta za mir Ujedinjenih nacija, međunarodna obrazovna i istraživačka organizacija iz akademskog sistema Ujedinjenih nacija i Istarska županija organizirali su 28. i 29. listopada na Brijunima 6. međunarodnu konferenciju o nacionalnom i međuetničkom pomirenju te vjerskoj toleranciji i ljudskoj sigurnosti na Balkanu.

Poruka ovogodišnje konferencije je da razlike u nacionalnoj i etničkoj pripadnosti, kulturama i jezicima ne budu prepreka, nego dragocjena moralna i humana vrijednost koja mora imati svoj odraz u pomirenju ljudi i naroda Balkana. U raspravi se razmatralo i prilagođavanje zakona te standardizacija humanitarnih akcija pomirenja i, uopće, tolerancije na Balkanu.

ECPD organizira ovu međunarodnu konferenciju tradicionalno, svake godine, u sklopu svog cjelovitog strateškog istraživačkog projekta "Balkan u 21. stoljeću" putevi izgradnje, mira i stabilnosti na Balkanu".

STINA NOVINSKA AGENCIJA

izdavač: STINA d.o.o. Split
Šetalište Bačvice 10, 21000 SPLIT, Croatia
tel/fax: ++385/21/321-421, 488-945
e-mail: stina@zamir.net & stina@st.t-com.hr
internet: www.stina.hr
direktor: Goran Vežić
glavni urednik: Stojan Obradović